

Vademècum (“Fitxes per a la Selectivitat”)

A un/a estudiant de filosofia li resulta sovint ensofit i complicat endinsar-se en la història del pensament, estudiada a través dels cinc pilars que es trien per a l'examen de Selectivitat (5 autors que volen representar la majoria de les èpoques en les que els manuals resumeixen la història occidental).

Primer de tot, cal prendre nota que el marc històric i intel·lectual és essencial per entendre l'autor del que es tracti, tot i que les aportacions d'aquest puguin ser vàlides per sempre i per a qualsevol altra època. És per això que la Història de la Filosofia té molt de disciplina històrica, perquè, en part, la filosofia representa les ambicions o anhels d'un conjunt de gent, d'un col·lectiu, i en part també les ambicions o anhels de les persones, a vegades més lúcides o clarividents, o a vegades amb més fama o vanitoses. Perquè de tot n'hi ha.

Sigui com sigui, la manera més senzilla d'estudiar tot aquest cabal de reflexions i/o aportacions, és mirar d'entendre els sistemes filosòfics respectius, amb una **mirada mèdica**. Què vol dir això? Doncs que, de manera semblant a com ho fan els metges, els filòsofs i les filosofes sempre han sentit la necessitat de “salvar-nos”, i de conduir-nos pel que ells creuen que és el bon camí. Al

igual que els metges, els filòsofs s'esforcen en trobar el focus o l'origen infecció que dona lloc al malestar o que impedeixen el progrés (ja sigui social o polític, com ara Plató, ja sigui científic, com ara Descartes; ja sigui per explicar l'origen de la intolerància i el fanatisme –com ara Hume; ja sigui per reflexionar sobre l'asfíxia de la llibertat en les societats modernes –com Mill; o l'origen de la hipocresia artística i moral –com Nietzsche).

A aquest acte, els metges ho anomenen **DIAGNÒSTIC**, i, davant d'aquest diagnòstic proposen una “**recepta**”, solució, o pròpiament dit, una **PRESCRIPCIÓ**.

És a dir, heu d'intentar traçar una mirada d'aquests 5 autors sota les coordenades de dos eixos:

DIAGNÒSTIC	PRESCRIPCIÓ
Origen d'allò que consideren incorrecte: El problema	Proposta de solució del problema

Ara bé, també cal dir que cada autor o autora no pensa des del no-res. Els filòsofs també han estat aprenents, perquè tampoc han nascut “ensenyats”: han après i han tingut influències de mestres o d'autors més o menys del passat que, o bé han llegit, o dels quan han estat deixebles. Sovint han seguit les influències i, també sovint, s'han girat en contra dels seus mestres. Aquesta vessant també cal tenir-la present a l'hora d'estudiar la història de la filosofia.

I, és clar, aquests 5 autors de la SELE també han irradiat la seva influència a autors posteriors: han marcat “tendències” com es diu ara, i això convé també assenyalar-ho.

En definitiva, les coordenades d'estudi que proposem per cadascun dels autors de la SELE serien les següents:

a) Influències rebudes		b) DIAGNÒSTIC	c) PRESCRIPCIÓ	d) INFLUÈNCIES POSTERIORES
Per adopció	Per rebuig			

De manera que la resposta a la pregunta 3 de la SELE, el fil conductor de la redacció hauria de ser com el del sentit d'una fletxa: partir de **a)** per arribar a **d)**

OBSERVACIÓ FINAL:

Els manuals de la història de la filosofia estan marcats per la ideologia que, a partir del segle XIX, es va imposar en les ciències socials: la idea de progrés. Què vol dir això? Doncs que la història de la humanitat (de la cultura, de la civilització) segueix una evolució sempre cap a millor.

De manera similar a com estudiem les matemàtiques o l'anglès, és dóna per descomptat que, per estudiar un autor del segle XIX o XX, cal acumular coneixements previs: recórrer abans tota la història, cal saber primer què s'ha dit abans, des dels orígens de la nostra cultura (La Grècia clàssica, segle VII- VI aC). Aquesta manera d'entendre l'estudi de la cultura ja no és tan unànime, però ara com ara, és la que domina en els instituts i universitats. Això es tradueix en que les autoritats acadèmiques creuen que és més important saber què deia Plató o Aristòtil que no pas els autors que dominen actualment en el panorama cultural o polític, perquè consideren que en els autors clàssics (com els colors primaris de la paleta d'un pintor o pintora) hi trobarem els ingredients bàsics per entendre les reflexions

que ara fan els intel·lectuals més influents en el pensament social o científic, i podrem així desxifrar-los.

EXERCICI DE SELECTIVITAT

El "cor" de l'exercici de la SELE cal situar-lo entre les **preguntes 3 i 4**. Podem dir que en la pregunta 3^a (3 punts) cal seguir l'itinerari de la fletxa de a→d, tot partint de la pregunta inicial que se'ns formula. No es tracta de posar "quilos" de paraules, sinó només les pertinents. No podem, per tant, fer de l'exercici un abocament d'allò que hem "empollat", sinó de tenir un sentit harmònic, gairebé musical. Cal explicar "per què l'autor diu o pot dir el que diu en el fragment que se'ns ha presentat". I, aleshores, cal respondre amb criteri:

Primer, cal dir que l'autor diu allò perquè ha rebut unes influències determinades (**a**) i les assenyalem, perquè gràcies a aquestes i també al seu propi esforç intel·lectual, pot arribar a fer un diagnòstic del problema en qüestió, i també el porta a fer una proposta per solventar "el problema"... I, si volem arrodonir el comentari, podem afegir que l'obra d'aquest autor ha influït

en l'obra d'autors posteriors en "tal... i tal aspecte..." (**d**)

La pregunta número 4 és de comparació: cal indicar les similituds i les diferències entre dos autors. No s'hi val a "abocar" un i després l'altre. No. Cal contrastar les postures. Per facilitar aquesta tasca proposem detectar els àmbits en els que ens movem. Bàsicament n'hi ha dos. És clar que es tracta d'una simplificació. Però del que es tracta en un vademècum és precisament això. Val a dir, però, que entre tots dos àmbits hi ha una connexió sempre: entre la recerca de la veritat i la conducta individual i col·lectiva que es proposa com a més correcta.

ÀMBIT MORAL-POLÍTIC	ÀMBIT CIENTÍFIC-EPISTEMOLÒGIC
----------------------------	--------------------------------------

De tota manera, en aquesta pregunta es demana focalitzar en un àmbit concret les similituds i diferències entre un autor i un altre. És més fàcil fer la comparació entre els autors que entren per a la SELE, que són 5.

<i>Autor</i>	<i>Obra</i>	<i>Anàlisi</i>	<i>Àmbit</i>
PLATÓ	LA REPÚBLICA	L'obra escollida per a la Sele és eminentment política	Moral-Polític
		Però també està sòlidament ancorada en la teoria de les idees: com s'assoleix el coneixement de la veritat, del bé	Científic-Epistemològic
DESCARTES	EL DISCURS DEL MÈTODE	Es tracta de la proposta d'un mètode per a la ciència en una època de pessimisme escèptic, així com de preeminència encara del pensament màgic naturalista	Científic-Epistemològic
HUME	ABSTRACT	Anàlisi de com s'origina el coneixement des de l'experiència sensible	Científic-Epistemològic
	DEL SENTIMENT MORAL	Emotivisme moral: com els sentiments predominen a l'hora d'actuar i guien el nostre comportament individual i col·lectiu. per damunt de la raó. La raó proposa i els sentiments sempre disposen	Moral-Polític
STUART MILL	SOBRE LA LLIBERTAT	Alerta sobre els perills de la tirania de la majoria. Reflexiona sobre com cal preservar la llibertat individual en les societats de masses	Moral-Polític
	L'UTILITARISME	Utilitarisme solidari o altruista, no individualista i sí amb un cert sentit del deure o obligació respecte del bé general	Moral-Polític
NIETZSCHE	LA GENEALOGIA DE LA MORAL	Ataca la hipocresia dels fonaments morals de la cultura occidental que ha desembocat en el rebuig a la vida, al nihilisme passiu	Moral-polític
	SOBRE VERITAT I MENTIDA EN SENTIT EXTRAMORAL	Anàlisi sobre com s'ha produït la conceptualització de la realitat canviant (la màxima expressió de la qual és la ciència), i com això provoca el rebuig de la vida autèntica)	Científic-Epistemològic

De moment, podem visualitzar els àmbits en els que es poden comparar aquests autors, segons els àmbits de reflexió. Quan ens referim als àmbits volem indicar on es troba el **centre de gravetat**.

<i>Autor</i>	<i>Obra</i>	<i>Àmbit Moral-Polític</i>	<i>Àmbit científic-epistemològic</i>
PLATÓ	LA REPÚBLICA	X	X
DESCARTES	EL DISCURS		X
HUME	ABSTRACT		X
	SOBRE EL SENTIMENT MORAL	X	
MILL	SOBRE LA LLIBERTAT	X	
	L'UTILITARISME	X	
NIETZSCHE	LA GENEALOGIA DE LA MORAL	X	
	SOBRE VERITAT I MENTIDA...		X

Ara ja estem en disposició de dir quins autors es poden comparar entre ells i contrastar els seus punts de vista, depenent de l'obra que ens correspongui comentar, i fer així els aparellaments oportuns (sempre depenent, és clar, de com es formuli la pregunta).

Les opcions “més visibles” serien aquestes:

Autors	Àmbit de comparació	Anàlisi
PLATÓ – DESCARTES	Científic-Epistemològic	Teoria de les idees: la veritat es troba més enllà del món físic (explicada a través del mite) versus la superació de l'escepticisme, mitjançant el dubte metòdic (el cogito) i la confiança en la pròpia capacitat cognoscitiva de l'individu –optimisme-. En comú: el concepte d'idea no és físic, és immaterial. Hi ha idees innates que ja tenim “de fàbrica” i que no adquirim per experiència.
PLATÓ – HUME	Científic-Epistemològic	En comú: el concepte d'idea és el que hi ha a la nostra ment. Discrepàncies: sobre l'origen de les idees. En Hume, provenen de les impressions (sentits). En Plató: idees innates
PLATÓ – MILL	Moral-Polític	Cal buscar el bé comú (coincidències). Diferències: la raó d'estat mai pot aixafar la voluntat individual: cal salvaguardar la llibertat individual per a Mill. Cal imposar-lo per la força mitjançant una monarquia o aristocràcia despòtica il·lustrada (Plató)
PLATÓ – NIETZSCHE	Científic-Epistemològic	Sobre la veritat. En Plató és absoluta; en Nietzsche és canviant. En comú: no són escèptics. Existeix la veritat, però depèn de la voluntat de poder i de l'interès (Nietzsche). Plató: dogmatisme. Nietzsche: perspectivism. Idealisme en Plató, fenomenisme en Nietzsche
	Moral-Polític	Coincideixen curiosament en el significat de “just”: cada individu ha d'ocupar el lloc que li correspon (superior/inferior). En comú: rebuig de l'igualitarisme. Discrepàncies: sí al cos, sí a la força vital; en Plató: rebuig del cos perquè representa egoisme i no el bé comú.
DESCARTES – PLATÓ	Científic-Epistemològic	Ja esmentat abans
DESCARTES – HUME	Científic-Epistemològic	Racionalisme versus empirisme. Idees innates versus idees procedents de les percepcions sensibles.
HUME – PLATÓ	Científic-Epistemològic	Ja esmentat abans
HUME – DESCARTES	Científic-Epistemològic	Ja esmentat abans
HUME – MILL	Moral-Polític	Emotivisme moral – Utilitarisme. Similituds: el benestar dels altres ens fa sentir bé també a nosaltres. En Mill està més elaborat el càlcul de la felicitat en funció de la quantitat de plaer i dolor.

HUME – NIETZSCHE	Científic-Epistemològic	Similituds en el fenomenisme i en la inexistència de veritats estables. Però Nietzsche, el filòsof del “martell” és molt més contundent respecte a la crítica de la ciència, també de la filosofia i, per descomptat de la religió.
MILL – PLATÓ	Moral-Polític	Ja esmentat abans
MILL – HUME	Moral-Polític	Ja esmentat abans
MILL – NIETZSCHE	Moral-Polític	Coincidències en preservar la llibertat creadora i no alienant. Diferències en afavorir la igualtat d'oportunitats (Mill) versus l'elitisme i aristocratism de Nietzsche.
NIETZSCHE – PLATÓ	Científic-Epistemològic	Ja esmentat abans
	Moral-Polític	Ja esmentat abans
Per descomptat que existeixen altres opcions de comparació amb d'altres autors (al marge dels cinc autors de la Selectivitat)		
PLATÓ – ARISTÒTIL	Científic-Epistemològic	Com enfoquen cadascun d'ells el problema del canvi: les idees en un món apart (Plató); idees, sí, però encarnades en cada objecte sensible (Aristòtil)
	Moral-Polític	Per Aristòtil l'individualisme ja no és tan nociu per a la polis. La raó i el desig ja no estan tan enfrontades en Aristòtil. Tampoc Aristòtil dona tanta importància a la fórmula del rei-filòsof, sinó que el govern compti amb un suport de les classes mitjanes. Prima més l'estabilitat que no pas la “puresa” dels principis.
PLATÓ – SOFISTES	Moral-Polític	Dialèctica versus retòrica. Idea del bé versus individualisme; techné - tècniques de persuasió per assolir l'èxit i que es pot ensenyar- versus areté -no ensenyable- d'influència socràtica.
DESCARTES – KANT	Científic-Epistemològic	Racionalisme versus criticisme.
HUME – KANT	Científic-Epistemològic	Empirisme escèptic versus criticisme i idees reguladores de la raó
NIETZSCHE – KANT	Moral-Polític	Voluntat de poder versus el deure en Kant (com a màxima expressió de la llibertat)

PLATÓ: La República. Tema central: la vida bona individual i política. Eixos: la justícia i l'educació

<i>Influències per adopció</i>	<i>Influències per rebuig</i>	<i>Diagnòstic</i>	<i>Prescripció</i>	<i>Influències en autors posteriors</i>
<p>-Sòcrates (areté anthropine).</p> <p>-Pitagòrics (les matemàtiques com a via de purificació)</p> <p>-Ambient familiar aristocràtic i dels eupàtrides</p>	<p>-Sofistes: han educat les élites en el relativisme i escepticisme</p> <p>-Democràcia atenesa (mort de Sòcrates); crítica al sistema de partits: no busquen el bé comú.</p> <p>-Decadència de la glòria d'Atenes com a polis hegemònica</p>	<p>-Igualtat + democràcia = injustícia</p> <p>- Paral·lelisme microcosmos/macrocosmos (3 parts de l'ànima / 3 classes d'individus).</p> <p>-La vida bona ha de ser en el propi individu tant com en la polis</p> <p>-El desig sotmet a la raó si no hi ha una força que recolzi aquesta: el benefici a curt termini impera sobre el benefici a llarg termini.</p> <p>-Equilibri (Justícia): cada part ha d'estar en el lloc que li pertoca.</p> <p>-Justícia = ordre</p>	<p>-El reli-filòsof. (Aristocràcia/monarquia il·lustrada).</p> <p>-Cadascú ha d'ocupar el lloc que li correspon segons les seves capacitats (no per classe social originària).</p> <p>-No propietats per no alimentar el desig (equival a egoisme, a visió parcial d'allò que convé a la polis)</p> <p>-Sistema de selecció dels millors en un sistema educatiu exhaustiu des de la infantesa fins la vellesa.</p>	<p>- Cristianisme: L'Església ocuparà el lloc del savi platònic. Guiarà el "ramat" amb l'ajut de la força (de l'espasa). Teoria de les 2 espases de Sant Agustí</p> <p>- Rousseau La volunté générale encarnarà allò que convé fer (com el savi platònic) perquè sap el que convé a llarg termini. Perill d'autoritarisme.</p>

DESCARTES: El Discurs del mètode. Tothom pot accedir al saber si sap emprar el mètode adequat

<i>Influències per adopció</i>	<i>Influències per rebuig</i>	<i>Diagnòstic</i>	<i>Prescripció</i>	<i>Influències en autors posteriors</i>
<p>-Èuclides: sistema axiomàtic. Les matemàtiques, únic àmbit que es manté creïble amb la revolució científica</p> <p>-Revolució científica: necessitat d'aplicar les matemàtiques al domini de la naturalesa</p> <p>-Agustí: Si crec existeixo</p> <p>St. Anselm Canterbury: L'argument ontològic</p> <p>Plató: idees innates</p>	<p>-Escepticisme barroc: pessimisme davant la possibilitat del coneixement:</p> <p>-Inductivisme (Bacon): és insuficient; no és segur</p> <p>-El saber hermètic i màgic molt potent fins el segle XVI: hi ha gent que té "poders" i gent que no</p>	<p>-L'escepticisme paralitza i el criteri d'autoritat també.</p> <p>-Cal una seguretat absoluta en les possibilitats del coneixement per tal de construir l'edifici de la ciència i que permeti acumular saber.</p> <p>-L'inductivisme empirista no és segur. És insuficient: l'experiència també pot ser enganyosa si no se sap filtrar la informació que ens arriba pels sentits.</p>	<p>- El dubte hiperbòlic: El cogito: confiança en la capacitat individual per assolir el coneixement</p> <p>- Criteri d'evidència.</p> <p>-Distinció entre res cogitans (pensament) i res extensa (aquesta es pot calcular, mesurar i preveure el seu funcionament perquè està escrita en llenguatge matemàtic)</p>	<p>-Racionalistes posteriors</p> <p>-El problema del lliure albir</p> <p>-Concepte d'idea i de substància en Locke (empirisme anglès)</p> <p>-Tots aquells autors que confien que els instruments matemàtics són essencials per a l'avenç de la ciència i per al progrés social, perquè ens allibera de la superstició.</p> <p>- En Kant: el problema de la llibertat i la necessitat</p>

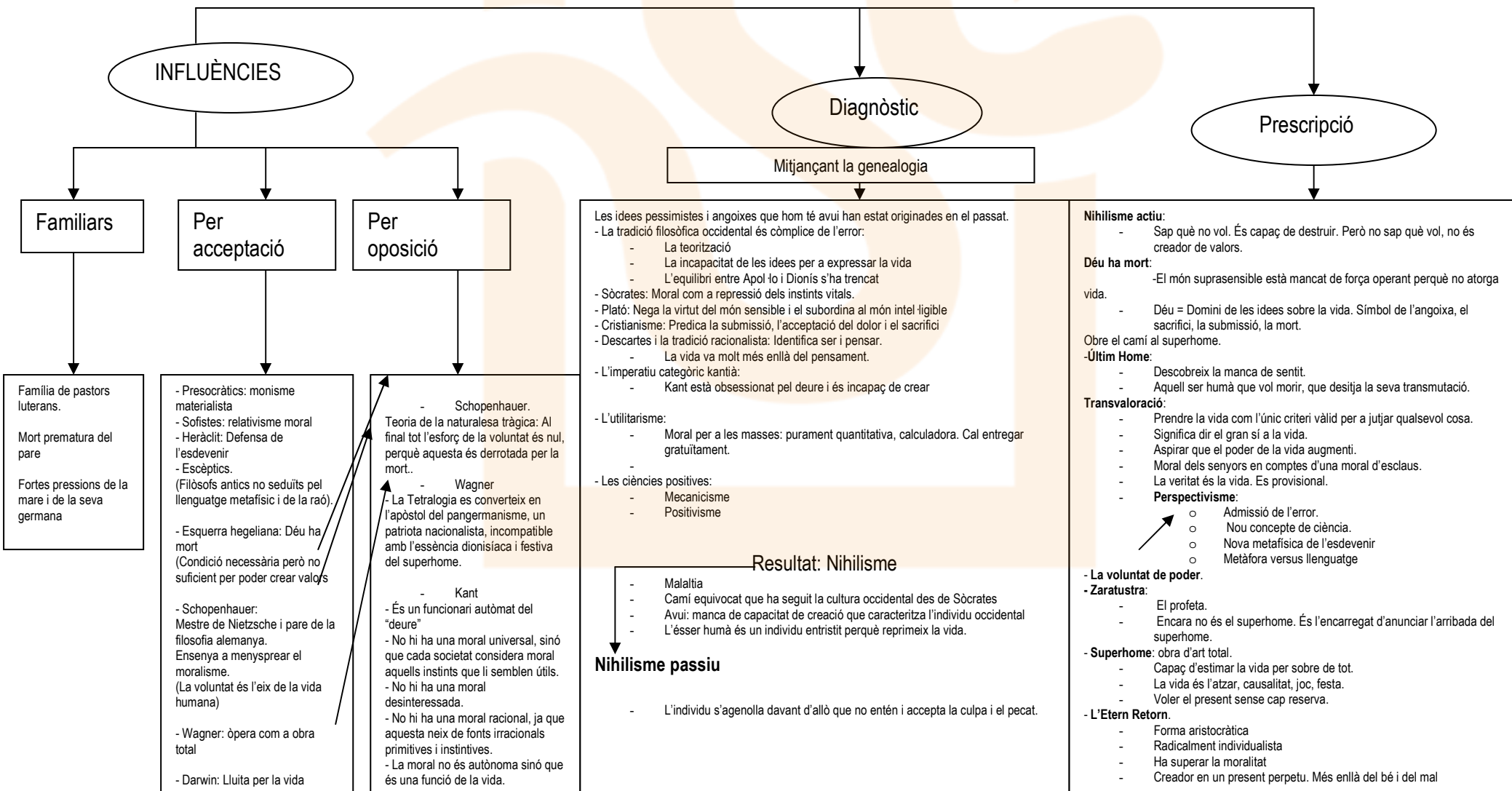
HUME: ABSTRACT; SOBRE EL SENTIMENT MORAL: La raó és esclava de les passions (més tolerància i menys fanatisme)

<i>Influències per adopció</i>	<i>Influències per rebuig</i>	<i>Diagnòstic</i>	<i>Prescripció</i>	<i>Influències en autors posteriors</i>
-Locke (empirisme) -Newton (cim de la ciència "anglesa", experimental)	-Newton: l'argument teològic. -Conflictes polítics i socials: la font de la intolerància i del fanatisme religiós és l'arrogància de la raó	-Les ciències humanes porten un retard respecte de les ciències físiques. Necessiten un "Newton de les ciències socials". -Cal aplicar el mateix mètode d'investigació (a lament) que emprà Newton al món físic. -Trobar les lleis que regeixen els nostres pensaments i les nostres accions, ja que la ment és l'instrument que serveix per estudiar la resta de la naturalesa. -La ciència de la ment, la base sobre la qual construir la resta de les ciències (psicologisme)	-Estudiar la ment humana de manera semblant a com Newton ha estudiat l'univers. Hume: les lleis d'associació d'idees (Newton: la llei de la gravitació universal). -Hume: la força suau que es porta a la noció de connexió necessària. -La raó és esclava de les passions -Negació d'idea de causa com a connexió necessària. -Negació de la idea de substància (jo, déu, món): negació de la metafísica. -Ciència: àmbit del costum, de l'hàbit, de la probabilitat, i no pas de certesa absoluta (Escepticisme moderat). -Emotivisme moral: Les nostres accions estan motivades pels sentiments d'atracció o aversió que ens produeixen certs comportaments. (segons el plaer o del dolor que ens provoquen). Aquests estan a la base dels judicis morals.	- Kant: Criticisme (en part coincideix amb Hume, tot i que diu que l'escepticisme està bé per estiuar però no pas per passar-s'hi tota la vida. Necessitem actuar com si les certeses existissin -Ètica utilitarista. - Nietzsche: la casualitat no es pot confondre amb la causalitat. (perspectivisme), fenomenisme. -Empirisme lògic.

STUART MILL: SOBRE LA LLIBERTAT, L'UTILITARISME: Com preservar la individualitat i la seva creativitat. El dret a la dissidència.

<i>Influències per adopció</i>	<i>Influències per rebuig</i>	<i>Diagnòstic</i>	<i>Prescripció</i>	<i>Influències en autors posteriors</i>
-Tocqueville: la tirania de la majoria - J. Bentham: l'utilitarisme. Kant: Utilitarisme de la regla. - Esposa Harriet: igualitarisme, feminisme	-Excessos de l'utilitarisme de Bentham. -Ètica intuicionista	-La llibertat perilla, no tant pel poder dels estats, sinó per la pressió de les opinions públiques; per la pressió de les majories. -Cal mirar els resultats de les nostres accions més que no pas guiar-nos per les intencions (ètica conseqüencialista)	-Llibertat positiva: la societat ha de garantir el poder d'autorealització de les persones. -Llibertat negativa: exercir la dissidència (blindar-se contra la pressió de les majories socials i de l'Estat). -Ètica conseqüencialista -La felicitat per al màxim nombre -Hi ha tipus de plaers més desitjables que d'altres (distanciament de l'utilitarisme de Bentham)	-En general pensadors que reivindiquen el dret a la dissidència. -Autors d'antiutopies totalitàries: George Orwell (1984); Aldous Huxley (Un món feliç). -En les discussions morals i polítiques actuals: Els límits de la llibertat de premsa, etc... Els límits que cal imposar a l'Estat per defensar-nos fins i tot de nosaltres mateixos

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

PREGUNTES DE COMPARACIÓ I REFLEXIÓ. SELECTIVITAT

Autors: **Plató, Descartes, Hume, Mill, Nietzsche.**

Plató:

1. Busca en la història de la filosofia un altra teoria del coneixement semblant o contrària a la de Plató.
2. Exposa dues raons, al marge de les teves conviccions, que et semblin sòlides per defensar o criticar la doctrina de *l'innatisme*.
3. Quin paper exerceixen la raó i els sentits en la *teoria platònica del coneixement*?
4. Estàs d'acord amb la tesi que no hi ha autèntica *saviesa* o coneixement si aquest no és orientat i tutelat per la idea del *bé*?
5. Què entén Plató per *justícia*
6. Compara i relaciona el *paper del plaer* en Plató i Epicur (similituds i diferències)
7. Plató defensa la necessitat de diferents classes socials amb funcions i drets també diferents. Aquesta idea et sembla compatible amb una societat moderna ?
8. Et sembla encertada la comparació de la polis amb una nau, com fa alguna vegada Plató? Fins a quin punt són equiparables el govern d'una polis amb el govern d'un vaixell? La política és un ofici, un saber, una ciència...?
9. Diferències i similituds de la concepció del *poder* en Plató amb la d'un altre filòsof.
10. Busca dues raons que et semblin sòlides, al marge de les teves conviccions, per defensar o criticar la doctrina del *filòsof-rei*.
11. Et sembla factible el model de societat ideal que proposa Plató? Creus que és desitjable?

Descartes:

1. Descartes diu que "la matemàtica és la prova que no hi ha res que un home pugui conèixer que no sigui accessible a tots els homes, sempre que, simplement, apliquin la intel·ligència com convé". Relaciona aquesta concepció de la raó amb el context de la revolució científica.
2. Què entén Descartes per *mètode*?
3. Quins avantatges té seguir un *mètode*?
4. Creus que és suficient tenir un *mètode* per arribar a la veritat? Hi ha veritats de diferents tipus?
5. Com creus que respondrien autors com Plató, Aristòtil o Hume en sentir que el *cogito* (l'ànima) és enterament distinta del cos?
6. Compara el *jo* en Descartes i el *jo* en Freud.
7. Què vol dir la següent expressió: "coses corporals o extenses?"
8. Per què Descartes afirma que "hi ha una gran diferència entre l'esperit i el cos"? (pensar = una sola cosa i sencera; no es pot distingir cap part)
9. Compara la visió de les relacions entre *cos* i *esperit* (de Descartes) amb la d'un altre autor.
10. Quin lloc ocupa *Déu* en el pensament de Descartes?
11. Compara la idea de *Déu* de Descartes amb la d'un altre autor.
12. És contradictori suposar un *Déu enganyador*? Creus que a vegades és millor no saber? Per què?
13. Similituds i diferències entre el *paper de l'enteniment* en Descartes i en Hume.
14. Contraposa els conceptes de *voluntat* i *enteniment*.
15. Quines relacions es poden establir entre *l'intel·lectualisme moral* en Sòcrates i *l'ètica cartesiana*. Justifica la resposta.?
16. Es poden relacionar l'*error* i la *moral*? De quina manera? Hi ha alguna relació entre prendre el fals pel cert i actuar malament? Entre equivocar-se i fer el mal?
17. Què creus que dirien els pensadors cristians i alguns defensors del medi ambient actuals quan Descartes diu que hem de "fer-nos amos i posseïdors de la natura"?
18. Estàs d'acord amb la tesi de Descartes que les *màquines* no poden pensar?
19. Compara i relaciona *l'ètica cartesiana* i *l'ètica estoica*. Similituds i diferències. Màximes. Discurs del mètode, III).

Hume

1. Per què diu Hume que “El pensament més viu encara és inferior a la sensació més esmorteïda”?
2. Compara el paper dels sentits en Hume i Descartes. Similituds i diferències.
3. Similituds i diferències entre la concepció del **mètode** de Descartes amb la d’algun altre autor.
4. Similituds i diferències entre l’evidència de les percepcions en Hume i la claredat i la distinció en Descartes.
5. Estàs d’acord amb la tesi empirista segons la qual “no hi ha res en l’enteniment que no hagi passat prèviament pels sentits”?
6. Hi ha res en els objectes, considerats en abstracte, que sigui independent de l’experiència?
7. Quin significat té “**idea**” per a Hume?
8. Enumera els tres principis d’associació d’idees i explica en què consisteixen.
9. És possible elevar a lleis científiques segures les observacions de casos particulars?
10. Implica inseguretat o falsedat en la tasca científica que el coneixement de fets sigui merament probable?
11. Similituds i diferències entre el concepte de **causalitat** en Hume i la teoria de les quatre causes en Aristòtil.
12. Similituds i diferències entre la inferència en Hume i la deducció en Descartes.
13. Exposa dues raons que et semblin sòlides, al marge de les teves conviccions, per defensar o criticar la idea de causalitat.
14. Quina relació hi ha, segons Hume, entre ciència i probabilitat?
15. Hume diu que “no hi ha principis, sinó creences”. Què li respondrien Descartes i els racionalistes? Justifica la resposta.
16. Què creus que és primer en el temps: l’hàbit (*custom, habit*) o la creença (*belief*)? Justifica la resposta? (= *belief*: imatge més vívida)
17. Estàs d’acord amb la tesi que “el costum és el millor guia per a la vida”? Justifica la resposta.
18. Estàs d’acord amb la tesi de Hume que “un home cec no pot formar-se cap noció dels colors; un home sord, dels sons”? Raona la resposta (= Sinestèsia?)
19. Per què Hume considera intel·ligible la concepció cartesiana de la substància pensant?
20. Hi ha o no hi ha identitat personal segons Hume? Raona la resposta.
21. Per què diu Hume que “la veritat és discutible; el gust, no”? Justifica la resposta.
22. Compara la **teoria moral** de Hume amb la d’algun altre autor. Similituds i diferències.
23. Similituds i diferències entre hàbit en Hume i virtut en Aristòtil.
24. Similituds i diferències entre el concepte d’**instint** en Hume i en Nietzsche.
25. Similituds i diferències entre desig i aversió en Hume, i plaer i dolor en Epicur.
26. Hume diu que la “raó ha de ser esclava de les passions” Com reaccionaria Plató? I Aristòtil? I Kant?. Justifica la resposta.
27. Quin és el resultat de tenir un alt sentiment d’humanitat segons Hume?
28. Hume diu que la **utilitat** és un criteri per a la censura o l’aprovació de les nostres accions. Hi estaria d’acord Stuart Mill? I Kant?
29. Que respondrien Sòcrates, Descartes o Kant en escoliar de Hume que els valors morals es deriven dels sentiments i no pas de la raó? Raona la resposta.
30. Estàs d’acord que “a un ésser com l’home li és impossible de ser indiferent al benestar o a la dissort dels seus consemblants”? Raona la resposta.

Mill

1. Per què Mill diu que “tota acció és bona en proporció a la seva tendència a promoure la *felicitat*, i dolenta en proporció a la seva tendència a produir el contrari de la *felicitat*?”
2. Similituds i diferències entre *felicitat* en Mill i *felicitat* en Nietzsche.
3. Similituds i diferències entre *plaer i dolor* en Mill i *plaer i dolor* en Epicur.
4. Sempre és millor allò que afavoreix la majoria? Si el principi de *la major felicitat* és per a la majoria de la societat, és que les minories no tenen dret a la felicitat?
5. Quines relacions es donen, segons Mill, entre *desig, plaer, utilitat, felicitat i virtut*? Raona la resposta
6. Compara el *desig* en Mill i el *desig* en Epicur.
7. Compara la *utilitat* en Mill i l'*emotivisme* en Hume.
8. Segons Mill (*L'utilitarisme, V, 56-61*) “tothom admet que el dictat de la *justícia* és la igualtat, llevat de quan pensem que per conveniència és més aconsellable la desigualtat”? Estàs d'acord amb l'anomenada “*discriminació positiva*”?
9. Estàs d'acord amb la tesi que “una persona mereix un bé si actua bé; un mal si actua malament”? Raona la resposta.
10. Què és per a Mill “*llibertat de consciència*”? (= domini interior de la consciència). Com es relaciona amb la *llibertat d'opinió*? (= van lligades, són inseparables)
11. Creus que hauria d'haver límits a la *llibertat d'expressió*? Justifica la resposta.
12. Mill diu que “si alguns homes obren malament no és perquè els seus desigs siguin forts: és perquè les seves consciències són febles”. Hi estarien d'acord Plató i Hume?
13. Es poden relacionar els *sentiments naturals* en Mill i *emotivisme* en Hume?
14. Es poden relacionar el *deure social* en Mill i l'*imperatiu categòric (deure)* en Kant?
15. Quin és el paper de la *cultura* per a la recerca de la felicitat humana? Contribueix a la felicitat o és més aviat un obstacle?
16. Compara la crítica de Mill a la *tiranía de l'opinió pública* i el *darrer home* de Nietzsche. Similituds i diferències.
17. Creus que són necessaris arguments utilitaristes per defensar la igualtat home-dona? Raona la resposta.

Nietzsche

1. Nietzsche diu que “tots els *instints* que no descarreguen la seva excitació cap *enfora* es giren cap *endins*”. Hi estaria d'acord Freud? Per què? Justifica la resposta.
2. Estàs d'acord amb la tesi que “els ideals cristians valoren la *feblesa* i els millors homes seran els més *feliços*”? Raona la resposta.
3. Què creus que pot significar per a Nietzsche l'expressió “*moral dels esclaus*”? Raona la resposta. Hi estàs d'acord?
4. Si el diagnòstic que fa Nietzsche de l'home modern és encertat, quins dels ideals de *la Il·lustració* serien seriosament qüestionats?
5. Quina de les observacions o crítiques de Nietzsche poden ser vigents per a la societat occidental del segle XXI?
6. Què és per a tu un *home superior* o *superhome*?
7. Nietzsche diu que “Nosaltres hem inventat el concepte de *fi*: en la realitat manca el *fi*”. Que creus que li respondrien Aristòtil, Kant i Hume? Raona la resposta.
8. Creus que Nietzsche és més aviat *determinista*, o bé *indeterminista*?
9. Estàs d'acord amb la tesi que “el *coneixement* dóna sensació de *poder*”? O és al contrari, “que el *poder* dóna sensació de *saber*”? Raona la resposta.